



یادداشت معرفی مقاله «سازمان جامعه پرداز»



یادداشت فرهنگ و صنایع خلاق	نوع سند حوزه تخصصی برنامه عنوان نگارنده / نگارندگان ناظر کیفی مشاور / مشاوران ارزیاب / ارزیابان موعد تحویل تاریخ انتشار مخاطب / کارفرما
یادداشت معرفی مقاله «سازمان جامعه پرداز» محمد امین شفیع خانی	
تیر ۱۴۰۲	
اندیشکده حکمروایی فرهنگ و صنایع خلاق	
مالکیت فکری و حق تألیف	
توضیح حق تألیف و مالکیت فکری	فرد / مؤسسه
-----	-----

جملات کلیدی

«نسبت سازمان‌ها و مدیران با حلقه‌های میانی به عنوان یک گروه نخبگانی مردم‌پایه، باید چگونه باشد؟ آیا بایستی حلقه‌های میانی به طور کاملاً جدا از نهادهای حاکمیتی فعالیت نمایند؟ یا اینکه به‌طور کامل در سازمان‌ها هضم شوند؟» این عبارات را می‌توان در بردارنده‌ی کلیدی‌ترین سوالاتی دانست که مقاله «سازمان جامعه‌پرداز، پیشران وجه مردمی‌سازی حکمرانی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» در پی پاسخگویی به آنهاست. گفتنی است این مقاله توسط محمد امین شفیع خانی، پژوهشگر اندیشکده حکمروایی فرهنگ و صنایع خلاق (حرف) پژوهشکده سیاستگذاری شریف نگاشته شده و در «دوازدهمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» انتشار یافته است.

کلمات کلیدی

حلقه‌های میانی یک گروه نخبگانی برآمده از مردم و تشکیلاتی کنشگر در لایه میان مردم و حاکمیت، به مثابه یک لایه سوم و میانجی بین دو لایه‌ی مردم و حاکمیت به شمار می‌روند. در واقع می‌توان گفت که توسعه جریان حلقه‌های میانی، یک راهکار و الگوی شایان توجه برای کنشگری نیروهای دغدغه‌مند مردمی و ابتکاری عملی برای تقویت «مردمی‌سازی حکمرانی» است. مردمی‌سازی حکمرانی به عنوان یک موضوع داغ در سطح جهانی و ملی، ایده‌ای است که البته تطابق ویژه‌ای با آرمان جمهوریت و مردم‌سالاری دینی در نظام ارزشی انقلاب اسلامی ایران دارد و گامی بلند در راستای هرچه نزدیک‌تر شدن به این آرمان است؛ به گونه‌ای که نقش‌آفرینی مردم را از سطح مشارکت‌های موسمی صرفاً سیاسی به عرصه‌های گسترده‌تر، همچون عرصه اقتصاد و فرهنگ تعمیم می‌دهد. ضمن آنکه این آرمان مردمی‌سازی در اسناد گوناگون منتسب به جمهوری اسلامی ایران، از جمله سند الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت متجلی است.

اما برای ایجاد جریان مطلوب از این حلقه‌ها و کارکرد صحیح ایشان، نیازمند تعریف یک نسبت سنجیده و کارآمد برای این لایه با هر دو لایه‌ی «مردم» و «حاکمیت» هستیم. حلقه‌های میانی به عنوان نهاد برآمده از مردم، چالش‌های به مراتب کم‌تری در برقراری ارتباط و کنش با مردم دارند، در حالیکه چالش‌هایی جدی در مواجهه با لایه «حاکمیت» دارند. چالش‌هایی نظیر عدم درک گفتمان و فضای ذهنی مدیران و نیز احتمال زیاد تأثیرپذیری بیشتر حلقه‌های میانی از حاکمیت بر تأثیرگذاری این حلقه‌ها و خطر وابستگی و سرسپردگی مالی و برنامه‌ای به سازمان مخاطب، حتی موجب بروز این نگاه افراطی شده که هر گونه ارتباط حلقات میانی با بدنه حاکمیت و مدیران را مطلقاً مضر می‌داند.

ما در این یادداشت درصدد طراحی یک مفهوم کارآمد برای کاستن این مناقشه هستیم، مفهومی که در نتیجه پرداختن به آن، نه رابطه بین حاکمیت و حلقه‌ها به طور کامل منقطع خواهد شد و نه به نحو افراطی، حلقه‌ها در مواجهه با سازمان‌ها مبتلا به آفت سرسپردگی و تغییر ماهیت می‌شوند. «سازمان جامعه‌پرداز» یک مفهوم پیشنهادی برای تبدیل هر سازمان داوطلب به یک سازمان مردمی و حامی حلقه‌های میانی است. در حقیقت، سازمان جامعه‌پرداز، سازمانی است که اولاً بدنه مدیران آن به کنشگران مردمی و حلقه‌های میانی اعتقاد دارند، ثانیاً یک رابطه گرم و پویا با حلقه‌های میانی برقرار نموده و حتی آن‌ها را در حل مسائل به یاری فرامی‌خواند.

در مقاله «سازمان جامعه‌پرداز، پیشران وجه مردمی‌سازی حکمرانی در الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» تبیین این ایده برای ارتقای سازمان‌ها به یک سازمان حامی حلقه‌های میانی و در راستای کاستن از چالش ارتباط حاکمیت-حلقه‌های میانی پی گرفته شد. در ابتدای مقاله به مسئله مردمی‌سازی حکمرانی پرداخته شد و در خصوص نسبت بنیادین مفهوم حکمرانی با ایده مردمی‌سازی سخن به میان آمد. سپس تأملی در نسبت مردمی‌سازی حکمرانی با آموزه‌های اسلامی و انقلابی صورت گرفت. محوریت مردم در حکومت تراز اسلامی و نقش‌آفرینی مردم در این حکومت و در شئون مشورت‌دهی و یاری عملی حاکم، از نکات این بخش از مقاله است. در ادامه، از چستی حلقه‌های میانی سخن به میان آمد. گروه‌هایی متشکل از جوانان نخبه، دغدغه‌مند و فعال که به نحو مسئله‌محور به تمرکز بر مسائل، یافتن راهکار و ارائه راه حل می‌پردازند. ضمن آنکه طرح مفهوم حلقه‌های میانی به طور خاص وام‌دار سخنرانی رهبر معظم انقلاب در دیدار با دانشجویان در رمضان سال



۱۳۹۸ خورشیدی است؛ مفهومی که در امتداد بیانیه گام دوم و خطاب به جوانان مطرح گردید. در آخرین بخش از مقاله، از مفهوم سازمان جامعه‌پرداز سخن به میان آمده و با دفاع از ضرورت تعامل حلقه‌های میانی با حاکمیت، چهار گونه سازمان جامعه‌پرداز را در نسبت با حلقه‌های میانی معرفی شده است: شتاب‌دهنده، دیده‌بان، سیاستگذار و تنظیم‌گر حلقه‌های میانی. از بین این چهار گونه، می‌توان گونه «شتاب‌دهندگان حلقه‌های میانی» را مهم‌ترین نوع این سازمان‌ها دانست، از آن روی که اغلب سازمان‌ها در چنین نسبتی با حلقه‌ها قرار می‌گیرند و انتظار اعمال انواع حمایت‌های سازنده و سنجیده در مسیر رشد و کارآمدی این حلقه‌ها از این سازمان‌ها می‌رود. در بخش نتیجه‌گیری این مقاله نیز ضمن مروری کلی بر محتوای مقاله، به دو نکته اشاره شد: نخست، ایجاد نمونه‌های موردی و آزمایشی از سازمان‌های جامعه‌پرداز، و دیگر، تلاش برای توسعه این سازمان و ارتقای عموم سازمان‌های حاکمیتی به سطح یک سازمان جامعه‌پرداز به منظور ایجاد یک «نظام جامعه‌پرداز».





پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه شریف

spri.sharif.ir



spri@sharif.ir



[sharif.policy](https://www.instagram.com/sharif.policy)



[sharif-policy](https://www.linkedin.com/company/sharif-policy)



t.me/spri1



تهران، بلوار تیموری، میدان تیموری، محوطه آموزش دانشگاه شریف،
پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه شریف



۰۲۱-۶۶۰۶۵۱۴۰

